

Hannele Seppä

AKTIVOIKO AKTIVOINTISUUNNITELMA?

Liiketalouden koulutusohjelma

2015

AKTIVOIKO AKTIVOINTISUUNNITELMA?

Seppä, Hannele
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2015
Ohjaaja: Moisio, Hanna
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 2

Asiasanat: Aktivointi, aktivointisuunnitelma, kuntakokeilu, kuntouttava työtoiminta, työllistyminen, työttömyys, työvoimapolitiikka,

---

Opinnäytetyöni aiheena oli tutkia Porin seudun kuntakokeilun kautta Porin SPR Kontti tavarataloon aktiivitoimin kuntouttavaan työtoimintaan ohjattujen pitkäaikaistyöttömien jatkosijoittumista. Tarkoitus oli selvittää minne aktiivitoimenpiteisiin ohjattu henkilö ohjautuu palvelun jälkeen. Työllistyykö hän avoimille työmarkkinoille vai ohjautuuko hän mahdollisesti muihin palveluihin?

Opinnäytetyön teoriaosiossa avattiin lähdekirjallisuutta ja muuta lähdemateriaalia hyväksi käyttäen "aktivointia" käsitteenä, aktivointitoimenpiteitä ja aktivointiprosessia. Kuntouttavaa työtoimintaa aktivoinnissa tarkasteltiin sekä paikallisesti että aikaisempien tutkimusten valossa. Myös työllisyyspolitiikan käsitteitä avattiin. Vaikuttavuuden arviointiin on käytetty saatavilla olevia tilastoja, muita tutkimuksia ja raportteja sekä itse hankittua tietoa aktivointisuunnitelman tehneistä työnhakijoista.

Kyseessä oli kvalitatiivinen arviointitutkimus, jota täydennettiin kvantitatiivisella aineistolla, mm. tilastoilla. Metodisena lähestymistapana käytettiin case-tutkimusta, joka antoi mahdollisuuden tutkia aktivointia todellisessa ympäristössään. Jotta tutkimukseen saatiin esille tutkittavien ääni paikallisella tasolla sekä yksi laadullinen elementti lisää arviointiin, haastateltiin kaikki SPR:n Porin Kontti tavaratalossa keväällä 2015 kuntouttavassa työtoiminnassa olleet pitkäaikaistyöttömät. Haastattelumuotona käytettiin teemahaastattelua, jonka runko valmisteltiin yhteistyössä Porin seudun kuntakokeilun kanssa.

Haastattelujen tulokset eivät odotetusti merkittävästi poikenneet aikaisemmin tehtyjen tutkimusten tuloksista. Kuntouttavaan työtoimintaan sijoitetut päätyvät usein jatkaamaan kuntouttavaa työtoimintaa. Pieni osa sijoittuu palkkatukityöhön ja vielä pienempi osa avoimille työmarkkinoille. Porin Kontista työhön sijoittuneita oli kuitenkin prosentuaalisesti enemmän kuin pääkaupunkiseudulla.

DOES THE ACTIVATION PROGRAMME ACTIVATE?

Seppä, Hannele
Satakunta University of Applied Sciences
Degree: Bachelor's degree
May 2015
Supervisor: Moisio, Hanna
Number of pages: 39
Appendices: 2

Keywords: Activation, activation programme, employment, labor market policies, long-term unemployment, municipality experiment, Rehabilitative work experience, unemployment

---

The purpose of this thesis was to make a research on long-term unemployed persons who attend in rehabilitative work experience at Pori SPR Kontti – department store, especially on their follow-up placement. Their activation programmes were made by the Pori region's municipality experiment. The aim was to find out what actions the directed person took after the service itself. Did the person find job from the open labor market, or strive to other possible services?

The theoretical part of the thesis was opened by the source literature and other source material in favor of explaining the activation as a concept, actual activation actions and activation process. Rehabilitative work experience in activation process was examined both locally and in the light of previous studies. Also employment policy concepts were opened. The effectiveness of the actions were measured through available statistics, other studies and reports as well as by using self-acquired knowledge from the job seekers who had made the activation programme.

This was a qualitative evaluation study which was supplemented by quantitative material such as statistics. Case studies were used as methodical approach and it gave the opportunity to examine the activation in its real environment. In order to bring out the voice of the people under research on a local level and in order to bring in one more element to the qualitative evaluation, were all at the SPR Pori Kontti department store in 2015 at rehabilitative work interviewed. Theme interviewing was used as a method and the structure for the interviews was prepared in co-operation with the Pori region's municipality experiment.

As expected, the results from the interviews did not significantly differ from the results of the previous surveys. The person directed to rehabilitative work often ended up continuing the rehabilitative work. Small amount placed to wage subsidy employment and even less portion to open labor market. However, in comparison to metropolitan area more long-term unemployed persons were employed after SPR Pori Kontti rehabilitative work period.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	7
2.1	Termiluettelo.....	7
2.2	Opinnäytetyöongelma	10
2.3	Teoreettinen viitekehys	10
2.4	Käytettävät menetelmät	12
2.5	Aineiston kerääminen	14
3	AKTIIVINEN TYÖVOIMAPOLITIIKKA JA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS	15
3.1	Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	15
3.2	Pitkäaikaistyöttömyys	16
4	KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA AKTIVOINTIKEINONA.....	17
4.1	Kuntottava työtoiminta	18
4.2	Aktivointisuunnitelma.....	19
4.3	Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa.....	21
5	KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA PORISSA	24
5.1	Aktivoinnin vaikuttavuus.....	24
5.2	Porin seudun kuntakokeilu.....	27
5.3	SPR Kontti tavaratalo	29
5.4	Haastattelut SPR Porin Kontti -tavaratalossa	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	32
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihealue liittyy julkishallintoon ja hyvin läheisesti nykyisiin työtehtäviini. Toimin asiantuntijana Satakunnan TE-toimistossa tuetun työllistymisen palvelulinjan yksikössä. Työhöni kuuluvat vaikeasti työllistettävien ja kuntoutujien palvelut. Asiakaskuntanani kuuluvat kaiken ikäiset työnhakijat jotka tarvitsevat moniammatillisia palveluja. Suuri osa työajastani kuluu pitkäaikaistyöttömille laadittavien toiminta- ja aktivointisuunnitelmien tekoon. Aktivointisuunnitelmien osalta toimin yhteistyössä Porin kaupungin sosiaalitoimen ja Porin Seudun Kuntakokeilun kanssa.

Aktivointisuunnitelma on pitkään työttömänä olleelle henkilölle laadittava suunnitelma, jonka tavoitteena on parantaa henkilön työllistymisedellytyksiä ja elämänhallintaa. Kuntouttavan työtoiminnan lain mukaan aktivointisuunnitelma tehdään työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja asiakkaan välisenä yhteistyönä. Aktivointisuunnitelma on tämän yhteisen suunnittelun tulos ja järjestettävien palveluiden lähtökohta. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta velvoittaa kuntaa ja työ- ja elinkeinotoimistoa laatimaan aktivointisuunnitelman työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut 2014](#).)

Hallitusohjelmaan sisältyvän kuntakokeilun tarkoituksena on löytää uusia paikalliseen kumppanuuteen perustuvia työmarkkinoille integroinnin malleja rakennetyöttömyyden alentamiseksi. Kokeilu toteutetaan ajalla 1.9.2012 – 31.12.2015. Vaikka aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet ovat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla, on viimeisin vastuu työttömien toimeentulosta kunnalla. Kokeilu ei muuta valtion ja kuntien välistä perustyönjakoa työllistymistä edistävien palvelujen järjestämisessä. Valtio vastaa kokeilun aikana julkisten työvoimapalvelujen rahoituksesta ja kunta sen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen rahoituksesta. Kokeilun toteutukseen on varattu kunnille valtion talousarviossa erillistä kokeilumäärärahaa. Kokeilun tulosten pohjalta tehdään päätökset kuntien ja valtion välisestä työnjaosta työllisyyden edistämiseksi. Kuntaoikeilulla ei haeta nopeita, vaan kestäviä ratkaisuja. Kokeilun tuloksellisuutta ei mitata yksinomaan sillä, kuinka monta henkilöä kokeilun toimesta on saatu pois työmarkkinatuen maksulistalta. Palveluiden tulisi olla sellaisia, että ne aidosti vastaavat asiakkaiden palvelutarpeisiin ja parantavat heidän työllistymisedellytyksiään. (Porin kaupungin [www-sivut 2014](#); Työ- ja elinkeinoministeriön [www-sivut 2014](#).)

Idea opinnäytetyön aiheesta tuli muiden opiskelijoiden antamista vinkeistä. Parikin ai-
hetta liittyi aktivointisuunnitelmiin. Keskustelin asiasta palvelulinjamme johtajan
kanssa ja hän ehdotti, että tutkisin aktivointisuunnitelmien vaikuttavuutta Porin Seu-
dun kuntakokeilun kautta aktiivitoimiin ohjattujen henkilöiden osalta. Olin jo aiemmin
keskustellut kuntakokeilun palveluohjaajien kanssa yhteisestä ongelmastamme: Satoja
henkilöitä on ohjattu toimenpiteisiin, mutta esimerkiksi heidän jatkosijoittumisestaan
ei ole tietoa. Palveluohjaaja ohjaa asiakkaan kuntouttavaan työtoimintaan, moniam-
matilliseen palveluun (TYP), työllisyysyksikköön, kuntakokeilun terveydenhoitajalle
tai kuntakokeilun koulutussuunnittelijalle, joka yhteistyössä muun hankehenkilöstön
kanssa jatkaa asiakkaan tarvitseman palvelun räätälöintiä. (Porin kaupungin www-si-
vut 2014.)

Kuntakokeilu järjestää myös erilaisia ammatillisia valmiuksia ylläpitäviä lyhytkurs-
seja, jotka edesauttavat työllistymistä (esim. työturvallisuus- ja tulityökurssit). Koska
kuntakokeilu on projekti ja päättyy jo 2015, päätin ehdottaa Porin Seudun Kuntako-
keilun koordinaattorille yhteistyötä myös tutkimuksen osalta. Ideani otettiin vastaan
innostuneesti, koska projektilla ei ollut resursseja toteuttaa ko. tutkimusta itse. Heillä
ei tuolloin ollut myöskään minkäänlaista palautejärjestelmää. Porin Seudun Kuntako-
keilun palvelujen piiriin kuuluvat pitkäaikaistyöttömistä ensisijaisesti ne, jotka ovat
saaneet työttömyyden perusteella vähintään 500 pv työttömyysetuutta, ja jotka tarvit-
sevat työvoimapalvelujen lisäksi työllistymisedellytyksiä parantavia palveluja. Em. li-
säksi kohderyhmään voi kuulua vähintään 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä ol-
leita, joilla on riski syrjäytyä työmarkkinoilta sekä vuoden 2015 alusta 300 päivää työ-
markkinatukea saaneet. (Porin kaupungin www-sivut 2014.)

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Termiluettelo

Opinnäytetyössä käytettyjen termien ja käsitteiden selitykset aakkosjärjestyksessä:

Aktivointisuunnitelma

Aktivointisuunnitelma laaditaan työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Aktivointisuunnitelmassa (Liite 2.) määritellään keinot asiakkaan etenemiseksi koulutukseen tai työelämään. Siihen voidaan sisällyttää TE-toimiston työllistymistä edistäviä palveluja, erilaisia sosiaali-, terveys-, koulutus- ja kuntoutuspalveluja sekä kuntouttavaa työtoimintaa. Yhdessä tehdyn aktivointisuunnitelman allekirjoittavat TE-toimisto, kunta ja asiakas. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

ELY-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Työ- ja elinkeinoministeriön konserniohjauksen alaisuudessa toimivat ELY-keskukset hoitavat valtionhallinnon alueellisia toimeenpano- ja kehittämistehtäviä. Tehtävänä on myös kehittää ja tukea taloudellista, sosiaalista ja ekologisesti kestävästä hyvinvointia. ELY-keskus on merkittävä alueiden kehittäjä ja EU-rahoituksen myöntäjä. Satakunnan ELY-keskus on ns. yhden vastuualueen ELY-keskus, joka hoitaa elinkeinot, työvoima ja osaaminen -tehtäviä. ELY-keskus ohjaa Työ- ja elinkeinotoimistoja. Satakunnan ELY –keskuksen toiminta-alue on Satakunnan maakunta. (Satakunnan ELY-keskuksen www-sivut 2015.)

Kuntakokeilu

Hallitusohjelmaan sisältyvän kuntakokeiluhankkeen tarkoituksena on pitkäaikaistyöttömyyden ja sitä kautta rakennetyöttömyyden vähentäminen. Kuntakokeilu -projekti toteutetaan 1.9.2012 – 31.12.2015 noin 26 alueella. Porin seudun työllisyyden kuntakokeilua hallinnoi Porin kaupunki. Projektiin osallistuvat myös Merikarvia, Pomarkku ja Ulvila. Kokeilun tavoitteena on ideoida uusia toimintamalleja, jotka jäisivät käyttöön kokeilun päättymisen jälkeen.

Kuntouttava työtoiminta

Toimenpiteitä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla ja edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Laki velvoittaa kunnat ja TE-toimistot järjestämään kullekin asiakkaalle sopivan palvelukokonaisuuden. Kuntouttavasta työtoiminnasta sovitaan yleensä aktivointisuunnitelmassa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

Pitkäaikaistyötön

Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka tutkimusajankohtana on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan. (Tilastokeskuksen www-sivut 2015.)

Rakenteellinen työttömyys

Rakenteellista työttömyyttä voidaan mitata vaikeasti työllistyvien määrän kehityksellä. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, toistuvaistyöttömät, työvoimapolitiittisista palveluista työttömäksi palanneet ja näissä palveluissa toistuvasti kiertävät henkilöt. Näiden henkilöiden määrän vähentäminen on ollut työ- ja elinkeinohallinnon keskeinen strateginen tavoite. (Tilastokeskuksen www-sivut 2015.)

Sanktio

Sanktio on tietty valtion toimintaa koskeva pakote, kieltäminen tai määräys. (Suomisanakirjan www-sivut 2015.) Esimerkiksi määräaika (karenssi) on työttömälle työstä tai aktiivitoimenpiteestä kieltäytymisen seurauksena annettava sanktio.

TEM

Työ- ja elinkeinoministeriö, joka vastaa Suomen yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan toimintaympäristöstä, työmarkkinoiden toimivuudesta ja työntekijöiden työllistymiskyvystä sekä alueiden kehittämisestä. Ministeriön kansallisiin tehtäviin kuuluu vastata työpolitiikan strategiasta ja toimeenpanosta, kehittää työelämää, edistää työllisyyttä ja vastata julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2015.)

TE-toimisto

Työ- ja elinkeinotoimisto. Vuodesta 2013 alueellisia TE-toimistoja on ollut 15. Palveluja tarjotaan 120 toimipaikassa. Alueelliset TE-toimistot toimipaikkoineen muodostavat TE-palveluverkoston, johon kuuluu työvoiman palvelukeskuksia, yhteispalvelupisteitä, seudullisia yrityspalveluja sekä muuta sidosryhmien kanssa toteutettavaa palveluyhteistyötä. Satakunnan TE-toimiston toimipaikat sijaitsevat Porin lisäksi Rauhalla, Harjavallassa ja Kankaanpäässä. Lisäksi Merikarvian palvelupisteessä voi asioida kerran viikossa. (Satakunnan TE-toimiston www-sivut 2015.)

TYP

Työvoiman palvelukeskus. Porin seudun työvoiman palvelukeskus on Porin kaupunkiseudun kuntien, TE-toimiston ja Kelan yhteistyöorganisaatio. TYP:n päätavoitteina on vähentää rakenteellista työttömyyttä, edistää työllisyyttä ja turvata työvoiman saatavuutta. TYP:en palvelut on tarkoitettu työttömille työnhakijoille, jotka hyötyvät moniammatillisesta tuesta. Asiakkaaksi ohjaututaan työ- ja elinkeinotoimiston tai perusturvan (sosiaali- ja terveystoimen) kautta. (Porin kaupungin www-sivut 2015.)

TYP –laki

Laki työllistämistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta tuli voimaan 1.1.2015. Lain tavoitteena on, että jokaisen TE-toimiston toimialueella toimii vähintään yksi TYP. TE-toimisto käynnistää alueen kuntien ja Kelan kanssa neuvottelut, joissa päätetään, kuinka monta itsenäistä TYP:iä alueelle muodostetaan. Työvoiman palvelukeskuksessa mukana olevat kunnat nimeävät johtajan ja TE-toimisto nimeää palvelujohtajan. Alueelliset neuvottelut tulisi käydä 30.9.2015 mennessä. Kaikki kunnat olisivat mukana TYP-verkostossa viimeistään 1.1.2016.(ELY-keskuksen www-sivut 2015.)

Työttömyysaste

Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus saman ikäisestä työvoimasta. Virallinen työttömyysaste lasketaan 15-74 -vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta. (Tilastokeskuksen www-sivut 2015.)

2.2 Opinnäytetyöongelma

Opinnäytetyöni ongelmana oli kartoittaa Porin Seudun Kuntakokeilun aktivointisuunnitelman laatimiseen kutsuttujen ja edelleen SPR Kontti tavarataloon kuntouttavaan työtoimintaan ohjattujen pitkäaikaistyöttömien jatkosijoittuminen. Tarkoituksena oli selvittää minne aktiivitoimenpiteisiin ohjattu henkilö ohjautuu palvelun jälkeen. Porin Seudun Kuntakokeilussa ovat mukana Porin kaupungin lisäksi Pomarkku, Merikarvia, ja Ulvila. Sijoittumisia kartoitettiin Porin osalta. Opinnäytetyöllä haetaan vastatauksia seuraaviin kysymyksiin:

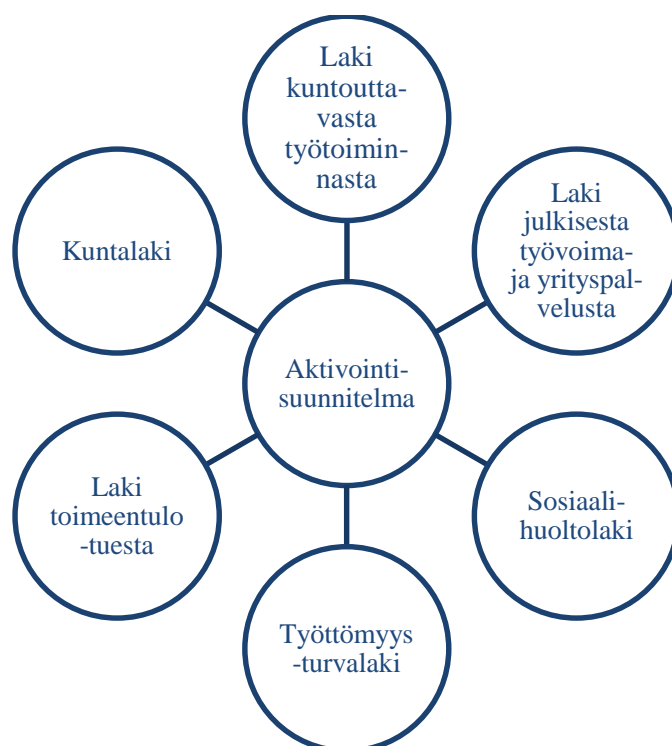
- Minne aktiivitoimenpiteisiin ohjattu henkilö ohjautuu palvelun jälkeen?
- Mikä on avoimille työmarkkinoille sijoittuneiden määrä?
- Mihin muihin mahdollisiin palveluihin osallistujat ovat ohjautuneet?

Sekä TE-toimistoa että Porin Seudun Kuntakokeilua kiinnostaa varsinkin mahdollisten avoimille työmarkkinoille sijoittuneiden määrä. Kartoituksesta on hyötyä, kun suunnitellaan aktiivitoimenpiteitä paikallistasolla vuonna 2015 voimaan tulleen TYP-lain puitteissa. (Laki työllistämistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014.) TYP-toiminnan lainsäädännön tavoitteena on palveluiden saatavuuden ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden parantaminen ja palveluprosessin yhdenmukaistaminen. TYP edistää moniammatillisella yhteispalvelulla työttömän työllistymistä parantamalla hänen työ- ja toimintakykyään, osaamistaan ja muita työmarkkinavalmiuksiaan. Toimijoina ovat TE-toimisto, Kela ja kunta. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2014.)

2.3 Teoreettinen viitekehys

”Nykyään hyvinvoinnin ja työllistymisen tukemiselle on tunnusomaista, ettei toiminta ole perinteisen valtion normiohjauksen piirissä, vaan sillä on suhteellisen vapaa toimivalta valtioon nähden tai se on siitä kokonaan riippumaton. Uusissa toimintatavoissa

julkinen vastuu on jakautunut eri hallintotasoilla ja sektoreilla toimiville julkisyhteisöille. Julkinen valta ohjaa ja valvoo, mutta ei osallistu ammatilliseen toimintaan.” (Ala-Kauhahuoma 2007, tiivistelmä.) Työvoimapolitiikkaa ja sen toimeenpanoa sääntelee laki julkisesta työvoimapalvelusta. Tämän työn teoreettisena viitekehyksenä toimivat pääasiassa kirjallisuus ja aikaisemmat tutkimukset ja raportit. Aktivointisuunnitelman laatimisessa vaikuttavat useat lait joko välillisesti tai suoraan. (Kuvio 1.) Tässä yhteydessä viitataan omassa työssäni, TE-toimiston näkökulmasta, aktivointisuunnitelman laatimiseen vaikuttaviin lakeihin, Lakiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012), Työttömyysturvalakiin (1290/2002) sekä Lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001). Laki määrittää ensinnäkin aktivointitoimenpiteeseen oikeutetun henkilön kriteerit sekä aktivointisuunnitelman sisällön ja prosessin sekä osapuolet. Laeissa säädellään myös aktiivitoimenpiteisiin osallistumisen velvoittavuudesta sekä sanktioista.

Kuvio 1. Aktivointisuunnitelmaan kohdistuvat lait

Lisäksi tarkoituksena on lähdekirjallisuutta ja muuta lähdemateriaalia hyväksi käyttäen avata ”aktiivointia” käsitteenä, aktivointitoimenpiteitä ja aktivointiprosessia sekä kuntouttavaa työtoimintaa aktivointisuunnitelmassa. Vaikuttavuuden arviointiin on aikaisempien tutkimusten lisäksi käytetty sekä saatavilla olevia tilastoja että itse hankittua tietoa. Myös työllisyyspolitiikan käsitteitä avataan. Aktivointisuunnitelman kautta toimenpiteisiin sijoittuneiden tiedot saatiin työ- ja elinkeinoministeriön ja Kelan alueellisista raporteista. Jatkotoimenpiteisiin sijoittuminen sen sijaan vaati tarkempaa tietojen hakua TE-toimiston asiakasrekisteristä ja haastattelemalla SPR Porin Kontin työntekijöitä. Pyrin löytämään vastauksen ensinnäkin siihen, kuinka moni aktiivisuunnitelman tehneistä hakijoista sijoittui työhön. Lisäksi selvitin mihin muualle ohjautettiin (koulutus, työkokeilu, terveydenhuolto, sosiaalipalvelut) vai palattiinko takaisin ”passiiviseksi työnhakijaksi”.

Kuntouttavan työtoiminnan käsikirjan mukaan vuonna 2001 voimaan tullut laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) pyrkii edistämään pitkään työttömänä olleiden ja nuorten työllistymistä sekä ehkäisemään syrjäytymistä työvoima- ja sosiaaliviranomaisten yhteistyön avulla. Laki on sekä velvoittava että aktivoiva. Uutena toimintamuotona on kuntien järjestämä kuntouttava työtoiminta, johon aktivointisuunnitelmien laadinnassa ohjataan työttömiä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.) Yhdessä tehdyn aktivointisuunnitelman allekirjoittavat TE-toimisto, kunta ja asiakas. (Kuvio 2; Liite 2.) Aktivointisuunnitelmien laatijoina ovat tässä työssä haastateltujen osalta olleet Satakunnan TE-toimiston ja Porin Seudun Kuntakokeilun Porin yksiköiden virkailijat sekä porilaiset työttömät työnhakijat. Tilastoista kerätyissä lukumäärissä on huomioitu kaikki Porissa kuntouttavassa työtoiminnassa 2014 ja 2015 olleet pitkäaikaistyöttömät.

2.4 Käytettävät menetelmät

Tämän tutkimuksen tarkoitus on kuvata Satakunnan TE-toimiston ja Porin Seudun Kuntakokeilun kanssa aktivointisuunnitelman tehneiden Porilaisten pitkäaikaistyöttömien tilannetta aktivointitoimenpiteeseen osallistumisen jälkeen. Kyseessä on kun-

touttavaan työtoimintaan SPR Kontti- tavarataloon aktivointi. Tutkimus on kvalitatiivinen arviointitutkimus, jota on tarkoitus täydentää kvantitatiivisella materiaalilla, mm. tilastoilla. Arviointi pyrkii luotettavaan ja objektiiviseen kuvaukseen, jonka intressit ovat aina kiinni käytännössä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan arvot ja aikaisempi tieto vaikuttavat tutkimukseen. Tässä työssä on hyödynnetty aikaisempia tutkimuksia ja kirjallisuutta sekä omaa ammatillista osaamista. Tulokseksi voidaankin saada vain ehdollisia selityksiä aikaan ja paikkaan rajoittuen. Voidaan sanoa, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on ennemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo etukäteen olemassa olevia väittämiä tai ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Arviointitutkimus on saavuttanut merkittävän aseman erityisesti hallinnon kehittämistyössä. (Ala-Kauhaluoma 2007, 47-49.) Tässä tutkimuksessa myös määrälliset tulokset on huomioitu, esimerkiksi mahdollisesti avoimille työmarkkinoille sijoittuneiden määrä. Saatavilla ollutta TE-toimiston, ELY -keskuksen ja Kelan tilasto- ja seuranta-aineistoa on hyödynnetty mahdollisimman kattavasti.

Methodisena lähestymistapana käytetään case-tutkimusta, joka antaa mahdollisuuden tutkia aktivointia todellisessa ympäristössään. Case-tutkimus on hyödyllinen kun yritetään selvittää ohjelman tai projektin oleellisia piirteitä ja prosesseja. Case-tutkimusta voidaan toteuttaa joko yhden tai useamman tapauksen voimin. Tässä tutkimuksessa tapauksia on yksi: SPR Kontti tavarataloon kuntouuttavaan työtoimintaan sijoittuneiden arviointi. Haastattelemalla heitä tutkimukseen saatiin esille tutkittavien ääni paikallisella tasolla sekä yksi laadullinen elementti lisää. Kuntakokeilussa kehitellään parhailaan palautejärjestelmää mm. juuri aloittaneen Green Care –auton toimintaan osallistuneiden osalta. Toiveenani oli, että haastattelut voitaisiin järjestää toisen samaan aikaan aloittaneen, pro Lyttilän kartanon toimintaan osallistuneille. Lopullinen haastateltavien joukko valikoitui kuitenkin Kuntakokeilun toiveesta puolueettoman tahon, SPR:n Kontti tavarataloon sijoitettuun viiteen kuntouuttavaan työtoimintaan osallistuneeseen henkilöön.

Tutkimushaastattelun muoto on teemahaastattelu, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto (Liite 1.). Teemahaastattelussa tutkija määrää haastattelun aihepiirit ja teemat, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Teemahaastattelussa edetään haastateltavan paljastaman informaation avulla tekemällä lisäkysymyksiä ja pyytämällä tarkennuksia vastauksiin. (Hirsjärvi ym. 2003, 195.)

2.5 Aineiston kerääminen

Arvioinnissa käytettiin sekä saatavilla olevia tilastoja että itse hankittua tietoa aktivointisuunnitelman tehneistä työnhakijoista. Aktivointisuunnitelmaan osallistuneiden tiedot saatiin työ- ja elinkeinoministeriön ja Kelan julkaisemista alueellisista raporteista. Kela:n järjestelmistä sai lisäksi tietoa työmarkkinatuella kuntouttavassa työtoiminnassa olevista aktivointiasteen mukaan. Jatkotoimenpiteisiin sijoittuneiden tilanne sen sijaan vaati tarkempaa tietojen hakua TE-toimiston asiakasrekisteristä. Lisäksi hyväksi on käytetty lähdekirjallisuutta ja saatavilla olevaa sähköistä materiaalia.

Haastattelut toteutettiin kevään 2015 aikana yksilöhaastatteluina. Lopullinen teema-haastattelun runko laadittiin yhteistyössä Kuntakokeilun kanssa, jotta tulokset palvelisivat sekä TE-toimistoa että projektia. Yhteen haastatteluun varattiin aikaa tunti. Haastatteluun valittiin kaikki SPR:n Kontti tavaratalossa kuntouttavaan työtoimintaan tammi-maaliskuussa 2015 osallistuneet viisi henkilöä. Lopulta haastatteluun saatiin kolme henkilöä, koska kaksi kutsutuista ei saapunut paikalle. Otin puhelimitse yhteyttä hyvissä ajoin ennen haastattelua heidän ohjaajaansa ja lähetin haastattelukysymykset heidän tutustuttavakseen. Henkilökohtaiset haastattelut toteutettiin Kontti -tavaratalon tiloissa.

Haastattelujen litterointiin suositellaan käytettäväksi yksi päivä yhtä tunnin haastattelua kohden. Litterointiin ei käytetty erityisiä ohjelmia. Haastattelun teemat sisälsivät aihealueita mm. työskentelyn mielekkyydestä, työilmapiiristä ja työssä jaksamisesta, työn ohjauksesta ja määrästä sekä työn sopivuudesta. Myös mahdolliset kehittämistoiveet huomioitiin. Haastattelurunko löytyy liitteestä 1. Johtopäätökset tehtiin vertaamalla aineistoja teoriaan sekä omiin ja aikaisempiin tutkimuksiin. Johtopäätökset ja kehittämissuhteet kerrotaan opinnäytetyön viimeisessä kappaleessa.

Saadakseni kattavamman kuvan SPR Kontti tavaratalossa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden jatkosijoittumisista, haastattelin lisäksi Porin SPR Kontin myymälänhoitaja Ritva Gressmania. Häneltä, sekä projektityöntekijä Lisbeth Lanteelta sain tarvittavaa lisätietoa sekä vuosien 2014 että 2015 osalta.

3 AKTIIVINEN TYÖVOIMAPOLITIikka JA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMYYS

Työvoimapolitiittinen kokonaisuus jaetaan yleensä aktiiviseen ja passiiviseen työvoimapolitiikkaan. Suomi ja muut Euroopan maat ovat 1980-luvulta lähtien siirtyneet passiivisesta kohti aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa, mutta tätä ennen passiivisella työvoimapolitiikalla on pitkä yksinäinen historia. Aktiivisen työvoimapolitiikan idea kehittyi 1960-luvulla Ruotsissa, mutta se sai toden teolla ilmaa alleen Euroopassa vasta 1970-luvun jälkeen työttömyyden noustua kasvuun. Aktiivinen työvoimapolitiikka syntyi siis korkeasuhdanteen aikana, jolloin sen tarkoituksena oli lähinnä turvata täystyöllisyys. Täystyöllisyyteen pyritään siten, että samalla ehkäistään inflaation, erityisesti palkkainflaation kiihtyminen. (Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen www-sivut 2015.) Passiivisessa työvoimapolitiikassa lähtökohtana on taata henkilölle taloudellinen turva työttömyyden aikana, kun taas aktiivisessa työvoimapolitiikassa työttömälle tarjotaan mahdollisuus tai velvollisuus osallistua erilaisiin aktiivitoimenpiteisiin. Passiivisella työvoimapolitiikalla viitataan ennen kaikkea työttömyysvakuutukseen ja muihin työttömien saamaan toimeentuloturvaan, jonka tarkoituksena on turvata työnsä menettäneiden toimeentulo, kunnes he työllistyvät uudelleen. (Liikanen 2012, 24.)

3.1 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa julkisen työvoima- ja yrityspalvelun suunnittelusta, kehittämisestä ja toteuttamisesta. Ministeriössä valmistellaan palveluihin liittyvä lainsäädäntö sekä ohjataan ja tuetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia ja niiden kautta työ- ja elinkeinotoimistoja palvelujen toteuttamisessa. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2015.) Julkisia työvoimapalveluja ovat työnvälitys- sekä koulutus- ja työllistämispalvelut, joita työvoimaviranomainen järjestää tai hankkii. Lain mukaan julkisen työvoimapalvelun ydintehtävä on edistää työmarkkinoiden toimivuutta. Julkisella työvoimapalvelulla pidetään yllä ja edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla, turvataan työvoiman saatavuutta, torjutaan työttömyyttä sekä järjestetään työtä hakeville mahdollisuuksia tehdä työtä. Palveluja tarjotaan siten, että niillä ehkäistään työttömien syrjäytymistä työmarkkinoilta. Lisäksi laissa todetaan

muun muassa, että työllisyysmäärärahojen avulla tuetaan erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja vajaakuntoisten työllistymistä sekä ehkäistään työttömyyden pitkitymistä ja tasoitetaan työttömyyden alueellisia eroja. Jos työtön työnhakija on vaikeasti työllistyvä tai hänen työttömyytensä on pitkittynyt niin, että hän uhkaa tulla vaikeasti työllistyväksi, TE-toimiston on tehostetusti järjestettävä tarvittavia palveluja sekä tarvittaessa ohjattava työtön työnhakija muiden palvelujen piiriin. Näitä palveluja ovat esimerkiksi sosiaali-, terveydenhuolto- tai opetusviranomaisen tai Kansaneläkelaitoksen palvelut. (Valtiontalouden tarkastuslaitoksen www-sivut 2015.)

3.2 Pitkäaikaistyöttömyys

Käsitteenä pitkäaikaistyöttömyydellä tarkoitetaan yleensä yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita, jotka saavat työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Pitkäaikainen työttömyys heikentää henkilön mahdollisuuksia olla työmarkkinoiden käytettävissä. Päästäkseen takaisin työelämään on työttömälle suunniteltava erityisiä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä, joilla kuntoutetaan pitkään työmarkkinoilta pois ollut henkilö takaisin työlliseksi. (Ala-Kauhaluoma ym. 2004, 30 - 31.) Pitkäaikaistyöttömyyden ratkaisemiseksi käytetään monia erilaisia keinoja. Useimmiten pitkäaikaistyöttömyyttä yritetään ratkaista kuntouttavalla työtoiminnalla tai muilla työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä.

Pitkäaikaistyöttömyys on yleisintä ikääntyneiden sekä heikosti koulutettujen työttömien keskuudessa. Työttömyys on laajamittaisena ilmiönä rakenteellisen tason kysymys. Kun työpaikkojen ja työnhakijoiden määrä ja toisaalta työpaikkojen ja työnhakijoiden kvalifikaatiovaatimukset eivät vastaa toisiaan puhutaan rakenteellisesta työttömyydestä. (Ala-Kauhaluoma ym. 2004, 30 -31.) Myös alueellisilla tekijöillä on merkitystä. Työllistymisen todennäköisyys on tutkimusten mukaan suurempaa Etelä-Suomessa kuin muualla Suomessa. Pitkäaikaistyöttömyyden keskeiseksi ongelmaksi Suomessa on muodostunut toistuva ja tulotasoa alaspäin vievä työttömyys. (Asplund & Koistinen 2015, 132.)

Satakunnan TE-toimiston Porin toimistossa oli vuonna 2014 keskimäärin 5855 työttöntä työnhakijaa kuukaudessa. Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli keskimäärin 1882 henkilöä kuukaudessa. Helmikuussa 2015 työttömien työnhakijoiden määrä oli keskimäärin 6587, joista pitkäaikaistyöttömiä oli 2130. Valtakunnallinen työttömyysaste helmikuussa 2015 oli 10,1 %. Porin työttömyysaste oli huomattavasti korkeampi, ollen 16,4 %. (Kelan www-sivut 2015; Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2015)

4 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA AKTIVOINTIKEINONA

Aktivointi tarkoittaa sanana eri ihmisille eri asioita. Työllisyyspolitiikan sanastoon liitettynä siihen liittyy myös velvollisuuksia ja sanktioita. (Kotiranta 2008, 24.) Sosiaali- ja työvoimaviranomaiset ovat velvollisia kutsumaan työttömän aktivointisuunnitelman laadintaan, kun aktivointiehto täyttyy. Työttömät ovat velvollisia saapumaan suunnitelman laadintaan, ellei heillä ole hyväksyttävää syytä kieltäytymiselle. (Ala-Kauhaluoma ym. 2004, 23.) Kun kysymyksessä on työmarkkinatukea saava asiakas, on TE-toimisto velvollinen käynnistämään suunnitelman tekemisen. Kun kysymyksessä on toimeentulotukea saava asiakas, kunta on velvollinen käynnistämään suunnitteluun liittyvät toimenpiteet. Pitkään työttömänä olleille henkilöille laaditaan aktivointisuunnitelma, jossa sovitaan työttömän tarpeen mukaisista palveluista. Ne voivat olla työtarjoja, julkisia työvoimapalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, muita sosiaalipalveluja tai terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluja. Tavoitteena on parantaa asiakkaan työllistymisedellytyksiä ja elämänhallintaa. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.)

Kuntouttava työtoimintaa järjestetään viimesijaisena aktivointikeinona ja se kohdennetaan jatkossa nykyistä selkeämmin työttömille, jotka eivät voi käydä töissä tai osallistua julkisiin työvoimapalveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.) Aktivointisuunnitelman sijaan työttömälle voidaan tehdä monialainen työllistymissuunnitelma, jossa TE-toimisto, kunta, Kela ja työtön sopivat tarvittavista palveluista. Monialaista työllistymissuunnitelmaa koskeva laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) tuli voimaan 30.12.2014. Yhteispalvelu

otetaan käyttöön koko maassa 1.1.2016. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2015.)

4.1 Kuntottava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain (710/1982) mukainen sosiaalipalvelu sekä työttömyysturvalain (1290/2002) mukainen työllistymistä edistävä palvelu. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.) Laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla ja edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Laki velvoittaa kunnat ja TE-toimistot järjestämään kullekin asiakkaalle sopivan palvelukokonaisuuden. Laissa säädetään myös toimenpiteisiin osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista. Kuntouttava työtoiminta on lain mukaan viimesijainen toimenpide, jota ennen muut työ- ja elinkeinotoimiston työllistä edistävät palvelut on jo käytetty. Kuntouttavan työtoiminnan asiakas ei ole työsuhteessa vaan asiakkaana palvelussa, vaikka hänen työtoimintansa tehtävät voivatkin vastata todellisia työtehtäviä. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaalla ei ole työsuhteeseen liittyvää vastuuta ja velvollisuuksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

Työllistymiseen pyritään kohdentamalla siihen aikaisempaa tehokkaammin aktiivisen työvoimapolitiikan keinoja ja parantamalla sitä kautta työttömien työllistymisvalmiuksia pitkällä aikavälillä. Tavoitteen taustalla on ajatus siitä, että hyvä elämänhallinta, työkyky, elämänlaatu ja aktiivisuus edistävät työttömän työmarkkinaresursseja ja siten hänen mahdollisuuksiaan kiinnittyä työmarkkinoille. Vaikeasti työllistyvien palveluja on koottu työvoiman palvelukeskuksiin (TYP), jotka ovat työ- ja elinkeinotoimiston, kuntien ja Kelan yhteisiä palvelupisteitä. Vastuu aktiivisesta sosiaalipolitiikasta, kuten kuntouttavasta työtoiminnasta, kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle ja kunnille. Kunnat kantavat viimesijaisen vastuun työttömien toimeentulosta, mutta niillä on myös työllistymiseen liittyviä tehtäviä. Kuntien taloudellista vastuuta ja toimintapainosta työttömyysongelman hoidossa on lisätty uudistetun lain myötä 1.1.2015 alkaen.

Tukityöpaikkojen lisäksi kunta järjestää kuntouttavan työtoiminnan paikkoja sekä työvalmennus- ja työharjoittelupaikkoja. (Valtiontalouden tarkastuslaitoksen www-sivut 2015.) Laki kuntouttavasta työtoiminnasta edustaa kansainvälistä työttömyyden ja syrjäytymisen vastaista politiikkaa, jossa oikeus toimeentuloturvaan liitetään entistä tiiviimmin työhön. (Ala-Kauhaluoma 2004, 19.)

4.2 Aktivointisuunnitelma

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) velvoittaa kuntaa (Kotikuntalaki 201/1994) ja työ- ja elinkeinotoimistoa laatimaan aktivointisuunnitelman työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Aktivointisuunnitelma tulee laatia yhteistyössä asiakkaan kanssa. Vastuu aktivointisuunnitelmaprosessin käynnistämisestä on sen viranomaisen, jonka pääasiallinen asiakas on kyseessä. Kun kysymyksessä on työmarkkinatukea saava asiakas, on työ- ja elinkeinotoimisto velvollinen käynnistämään suunnitelman tekemisen. Kun kysymyksessä on toimeentulotukea saava asiakas, kunta on velvollinen käynnistämään suunnitteluun liittyvät toimenpiteet. (Kuvio 2.) Aloitteen tekevä viranomainen on myös velvollinen tarvittaessa etukäteen valmistelemaan asiaa toisen viranomaisen kanssa. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

Kuvio 2. Aktivointisuunnitelman laatimiseen kutsuttavat (Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja 2015.)

Ennen aktivointisuunnitelman laatimisen aloittamista työ- ja elinkeinotoimiston tai kunnan on varmistuttava siitä, että asiakkaalle on tehty julkisesta työvoimapalvelusta

annetun lain (916/2012) mukainen työllistymissuunnitelma. Työnhakijan haastattelua tai työllistymissuunnitelmaa ei aina kuitenkaan ole käytännössä voitu tehdä, jos toimeentulotukea saava asiakas ei ole rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Näissä tilanteissa kunnan on pääsäännöstä poiketen ryhdyttävä toimiin aktivointisuunnitelman laatimiseksi, vaikkei ensisijaisia haastatteluja tai suunnitelmia olekaan tehty. Laki toimeentulotuesta (1412/1997) antaa kunnan sosiaalitoimelle mahdollisuuden toimeentulotuen alentamisen uhalla velvoittaa työtön toimeentulotukiasiakas ilmoittautumaan työttömäksi työnhakijaksi. Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

Aktivointisuunnitelmassa (Liite 2.) määritellään keinot asiakkaan etenemiseksi koulutukseen tai työelämään. Siihen voidaan sisällyttää työ- ja elinkeinotoimiston työllistymistä edistäviä palveluja, erilaisia sosiaali-, terveys-, koulutus- ja kuntoutuspalveluja sekä kuntouttavaa työtoimintaa. Yhdessä tehdyn aktivointisuunnitelman allekirjoittavat työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja asiakas. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.) Kuntouttavan työtoiminnan lain (189/2001) mukaan aktivointisuunnitelmaan tulee merkitä tai liittää seuraavat asiat:

1. Asiakkaan koulutusta ja työuraa koskevat tiedot
2. Arvio aikaisempien työllistymistä edistävien toimenpiteiden vaikuttavuudesta
3. Arvio aikaisempien työnhakusuunnitelmien ja kunnan tekemien asiakasta koskevien suunnitelmien toteutumisesta
4. Toimenpiteet: Työtarjoukset, työllistymistä edistävät toimenpiteet, kuntouttava työtoiminta, muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut

Aiempien suunnitelmien mukaiset toimenpiteet voivat jatkua, vaikka asiakkaalle tehdään aktivointisuunnitelma. Aiemmin päätetyt toimenpiteet voidaan lisätä osaksi aktivointisuunnitelmaa, mikäli ne tukevat asiakkaan työllistymisen edellytyksiä. Moniammatillinen tiimi (sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelut) arvioi toimenpiteiden ja palveluiden vaikuttavuutta yhteistyössä asiakkaan kanssa ja seuraa aktivointisuunnitelman toteutumista. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

4.3 Kuntouttava työtoiminta aktivointisuunnitelmassa

Kuntouttavan työtoiminnan käsikirjan mukaan aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä kuntouttavaa työtoimintaa jos työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja henkilö yhdessä arvioivat, että henkilö ei työ- ja toimintakyönsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Lisäksi suunnitelmaan tulee erityislakien mukaisesti sisältyä sellaisia sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, jotka parantavat henkilön työ- ja toimintakykyä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut](http://www.sivut.fi) 2015.) Mikäli aktivointisuunnitelmaan sisällytetään kuntouttavaa työtoimintaa, siitä on käsikirjan mukaan kirjattava suunnitelmaan ainakin seuraavat asiat:

1. Kuntouttavan työtoiminnan sisällön tarkka kuvaus:

Mikäli kuntouttavan työtoiminnan täsmällinen sisältö ei ole suunnitelman tekohetkellä tiedossa, pitää kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston huolehtia siitä, että sisältö kuvataan aktivointisuunnitelmaan heti kun se on tiedossa. Suunnitelmaan kirjataan kaikki toimintaan sisältyvät toimenpiteet.

2. Toiminnan järjestämispaikka:

Riippumatta siitä toteutetaanko työtoiminta kunnassa tai palveluntuottajalla tai muussa organisaatiossa, pitää toteutusyksikkö yksilöidä tarkasti.

3. Kuntouttavan työtoiminnan päivittäinen ja viikoittainen kesto:

Kuntouttavan työtoiminnan vähimmäiskesto on neljä tuntia ja enimmäiskesto kahdeksan tuntia päivässä. Toimintaan sovelletaan työaikalain (605/1996) yleissäännöstä säännöllisestä työajasta. Tällä hetkellä kuntouttavaa työtoimintaa on järjestettävä vähintään yhtenä ja enintään viitenä päivänä viikossa. Kuntouttavan työtoiminnan lainmuutoksen myötä 1.7.2015 alkaen työtoiminnan päiviä voi olla enintään neljä viikossa. Päivittäinen ja viikoittainen kesto voi vaihdella kuntouttavan työtoiminnan jakson aikana.

Päivittäinen ja viikoittainen kesto pitää kirjata aktivointisuunnitelmaan tarkasti (ei esimerkiksi 3-5 päivää viikossa), jotta asiakkaan työttömyysetuus voidaan maksaa ilman lisäselvityksiä. Kuntouttavan työtoiminnan päiviä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Kesto voidaan porrastaa esimerkiksi niin, että alkuvaiheessa työtoiminnan päiviä

on vähemmän ja muita tarvittavia palveluja enemmän. Toimintapäiviä voidaan lisätä asiakkaan valmiuksien parantuessa.

4. Kuntouttavan työtoiminnan jakson alkamisajankohta ja pituus:

Kuntouttavan työtoiminnan alkamisajankohta ja kokonaispituus on kirjattava aktiivointisuunnitelmaan, jotta perusteet kunnan ja valtion velvollisuudelle maksaa etuuksia ja korvauksia voidaan kirjallisesti todentaa. Yhden toimintajakson pituus on vähintään kolme kuukautta ja enintään 24 kuukautta. Uusien toimintajaksojen minimipituus on myös kolme kuukautta. Laki ei rajoita kuinka monta kuntouttavan työtoiminnan jaksoa voidaan tehdä peräkkäin asiakkaalle. Tällä hetkellä asiakas voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan yhtäjaksoisesti enintään 230 päivänä 12 kuukauden jakson aikana.

Nykylainsäädännön mukaan enimmäispäivien määrä tulee täyteen vain asiakkailla, joilla on kuntouttavaa työtoimintaa viitenä päivänä viikossa. Enimmäispäivien täytyttyä on asiakkaalle annettava 12 kuukauden aikana vähintään 30 taukopäivää. Kyseessä on loman kaltainen vapaa työtoiminnasta. Aktivointisuunnitelmassa pitää mainita enimmäispäivien täyttymiseen liittyvät tauot.

Kuntouttava työtoiminta on asiakkaalle velvoittava palvelu, joten muut poissaolot ovat hyväksyttäviä vain työttömyysturvalaissa määritellyissä tilanteissa. Jos taukopäiviin on tarvetta esimerkiksi asiakkaan elämäntilanteesta johtuen, voidaan työtoimintaa järjestää harvemmin. Asiakas on tällöinkin kuntouttavassa työtoiminnassa koko viikon, mutta työttömyysturvan kulukorvaus maksetaan vain todellisilta toimintapäiviltä.

Jos tauon tarve riippuu kuntouttavan työtoiminnan järjestäjästä, on asiakkaalle järjestettävä muuta kuntouttavaa työtoimintaa tauon ajaksi. Esimerkiksi osa päiväkodeista on kiinni kesällä. Kesä- ja muut lomat eivät kuitenkaan poista kunnan velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa myös niiden aikana, jos asiakas niin vaatii. Käytännössä asiakkaat pitävät lakisääteisen taukonsa tai osallistuvat esimerkiksi lyhytkursseille toimintapaikan ollessa suljettuna.

5. Asiakkaalle kuntouttavan työtoiminnan ohella tarjottavat muut sosiaalipalvelut sekä terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalvelut pitää kirjata suunnitelmaan.

6. Mahdollisten jatkotoimenpiteiden ja uuden aktivointisuunnitelman arviointiajankohta pitää sopia ja kirjata suunnitelmaan. Työtoiminnan vaikutukset asiakkaan työllistymismahdollisuuksille sekä aktivointisuunnitelmaan sisältyvät palvelut pitää tarkastaa viimeistään 24 kuukauden työtoiminnan jälkeen. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteet ja tarpeellisuus tulee myös tarkastaa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.)

Työtoiminnan sisältöön tullessa merkittäviä muutoksia, pitää aktivointisuunnitelma uudistaa. Vähäisten sisällön muutosten vuoksi suunnitelmaa ei tarvitse uudistaa. Työtoiminta voidaan uudistamisen yhteydessä keskeyttää, jos se katsotaan asiakkaan kannalta parhaaksi ratkaisuksi. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015.) Käytännössä vähäiset muuttamiset ovat olleet toimintapäivien tai työtuntien lisääminen tai vähentäminen.

Tammikuussa 2015 Porissa sovittiin TE-toimiston, Kuntakokeilun ja sosiaalitoimen kanssa, että aktivointisuunnitelmat olisivat voimassa vuoden allekirjoituspäivästä. Aikaisemmin suunnitelma saattoi olla voimassa vain kolme kuukautta, mikä on kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisen minimiaika. Siten joka kerta, kun kuntouttavaa työtoimintaa haluttiin jatkaa, aktivointisuunnitelma uusittiin. Uusinta tehtiin pääasiassa samoin ehdoin kuin ensimmäinen suunnitelma. Byrokratian keventämiseksi ja asioiden nopeuttamiseksi voi jatkoaktivointisuunnitelman jatkossa tehdä sosiaalityöntekijä tai työvoima-asiantuntija yhdessä työnhakijan kanssa. Ei siis tarvita kolmea tahoa allekirjoittamaan suunnitelmaa, jos asiakas jatkaa kuntouttavaa työtoimintaa samassa toimintapaikassa.

5 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA PORISSA

5.1 Aktivoinnin vaikuttavuus

Aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuudesta tehtyjen useiden tutkimusten perusteella voidaan Matti Sihton mukaan arvioida, että aktiiviohjelmien läheinen yhteys työvoimapalveluihin on olennaista vaikuttavuuden lisäämiseksi. Myös aktiivitoimenpiteiden toteutuksen laatu on tärkeää. Toimenpiteiden muotoilu ja niiden kohdistaminen oikeisiin asiakkaisiin ovat tärkeitä. Se, miten toimenpiteet yhdistyvät työnhakijoiden tarpeisiin ja tavoitteisiin ja miten työllistymistä tukevia tavoitteet ovat olleet, on ratkaisevaa. Tällainen laadukas toiminta on myös vaativaa ja siihen tarvitaan riittävät henkilöstöresurssit. (Sihto 2013, 204)

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomuksen yhteydessä 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan aktivoinnilla on myönteisiä vaikutuksia, mikäli se johtaa työllistymiseen avoimille työmarkkinoille tai osallistumiseen työperäisiin aktivointitoimenpiteisiin. Aktivointisuunnitelman laadintaan osallistuneiden odotukset tulevaisuudesta olivat selkeämmät ja usko työllistymiseen oli suurempi kuin muilla tutkimuksessa mukana olleilla työttömillä. Odotukset tulevaisuuden suhteen kuitenkin heikentyivät, mikäli aktivointisuunnitelma ei johtanutkaan henkilön työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. Pääkaupunkiseudun pitkäaikaistyöttömien joukossa tehdyn tutkimuksen mukaan kuntouttava työtoiminta johtaa harvoin pitkäaikaistyöttömän työllistymiseen avoimille työmarkkinoille: noin 5 % asiakkaista siirtyi töihin tai ammatilliseen koulutukseen, kun taas 20 % siirtyi uudelle kuntouttavan työtoiminnan jaksolle. Suurin osa asiakkaista palasi työttömiksi. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.)

Tarkastuksen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa kuntouttavaan työtoimintaan suhtauduttiin pääosin myönteisesti ja sillä nähtiin olevan myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden elämäntilanteen hallintaan. Kuntouttavan työtoiminnan hyvinä puolina mainittiin erityisesti seuraavat asiat: Asiakkaat osallistuvat yleensä mielellään kuntouttavaan työtoimintaan, eivätkä useinkaan kieltäydy toiminnasta. Lisäksi toiminnan koetaan

tarjoavan mielekästä tekemistä ja se järjestetään työmarkkinoilla, tavallisissa työpaikoissa. Työpaikoillakin työtoiminnassa olevista koetaan olevan hyötyä, koska pitkäaikaistyöttömän tosiasiallista työkykyä pystyttiin arvioimaan työtoiminnan aikana. Myös toiminnan aloittamisen matalaa kynnystä pidettiin hyvänä, koska osa pitkäaikaistyöttömistä ei pysty kokopäivätyöhön mutta kylläkin kahteen tai kolmeen päivään viikossa. Työtoiminta edesauttaa asiakkaan tilanteen selvittelyssä tarjoamalla vaihtoehtoa, silloin kun esim. työkokeilumahdollisuus on jo kokeiltu. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.)

Kuntouttavan työtoiminnan ongelmiksi osoittautuivat erityisesti seuraavat asiat: Työtoiminta jää usein liian myöhäiseen vaiheeseen. Lain toimeenpanon koettiin ontuvan, esimerkiksi aktivointisuunnitelmia ei aina laadita määräajassa tai laaditaan vain muutoseikat täyttäen. Eri viranomaisia ja asiakasta on vaikea saada yhtä aikaa paikalle mm. resurssipulan vuoksi. Kuntouttavaa työtoimintaa pitäisi kehittää sisällöllisesti, jotta toiminta auttaisi oikeasti kuntoutumaan. Koska kuntoutuksen ammattilaisia ei kaikissa kunnissa ole käytettävissä, vaihtelee kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen kunnittain. Riski, että kuntouttava työtoiminta korvaa joissakin tapauksissa työsuhteisia työpaikkoja (esim. keittiö- ja siivoustyöt). Kaiken kaikkiaan toiminnan koettiin olevan joskus liiankin pitävä perälauta: asiakkaat juuttuvat kuntouttavaan työtoimintaan eivätkä pääse etenemään oikeaan työelämään. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.)

Tarkastuksessa ilmeni, että pääkaupunkiseudulla haastateltujen joukossa herätti huolta myös se, miten velvoittavuuden 25 vuoden ikärajan poistaminen vaikuttaa toiminnan järjestämiseen. Asiakasmäärän kasvaessa kuntien, myös Porin, haasteena on löytää riittävästi mielekkäitä kuntouttavan työtoiminnan toteutuspaikkoja. Ikärajan poisto tarkoittaa myös sitä, että 25 vuotta täyttäneen henkilön kieltäytyessä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttäessä sen ilman pätevää syytä hänelle asetetaan korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite. Myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien poissaoloja on alettu kontrolloida tarkemmin, minkä pelättiin johtavan keskeyttämisten lisääntymiseen ja kaikkein huonokuntoisimpien kuntoutujien syrjäytymiseen. Aikaisemmin kuntouttavan työtoiminnan hyvänä puolena pidettiin juuri sitä, että se mah-

dollistaa työttömien työkyvyn testaamisen tarvitsematta pelätä asiakkaalle mahdollisesti koituvia sanktioita, jos hän keskeyttää toiminnan. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.)

Kuntouttavaa työtoimintaa ei saa hankkia yritykseltä. Tarkastuksen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen yrityksissä sai melko vähän kannatusta. Riskinä pidettiin sitä, että työnantaja voisi työvoimaa tarvitessaan teettää työtehtävät kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvilla. Hyvänä puolena pidettiin sitä, että yhteydet oikeaan yritysmaailmaan paranisivat ja ihmiset saisivat mahdollisuuksia pehmeämmällä tavalla siirtyä yrityksiin harjoittelemaan tukihenkilöiden ja erilaisten tukitoimien avulla. Moni haastateltu toivoi, että kuntouttavaa työtoimintaa voitaisiin järjestää sosiaalisissa yrityksissä. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.)

Porin kaupungin työllisyysohjelma koskee lähivuosina Poria ja Laviaa. Vuoden 2015 tammi-maaliskuussa pitkäaikaistyöttömiä oli Porissa ja Laviassa yhteensä 1221, vastaava määrä vuonna 2014 oli 861. Kelan ”sakkolistalla” olleiden pitkäaikaistyöttömien (yli 300 pv työmarkkinatukea saaneet) työllisyysenhoidon kuluu tänä vuonna arviolta 6 miljoonaa euroa, mikä on 40 % Porin kaupungin työllisyyden hoidon budjetista. Vuonna 2014 Porin kaupunki järjesti kuntouttavaa työtoimintaa kaksinkertaisesti vuoteen 2013 verrattuna, keskimäärin 139 henkilöä osallistui kuukausittain kuntouttavaan työtoimintaan. Toukokuussa 2014 kuntouttavassa työtoiminnassa oli 140 henkilöä, tämän vuoden toukokuussa heitä oli peräti 354. (Kelan www-sivut 2015; TE -toimiston asiakastietojärjestelmä 2015.) Porin kaupungin työllisyydenhoidon päällikön, Juha Laineen mukaan tulevan vuoden haasteena onkin sopivien paikkojen löytäminen asiakaskunnan kasvaessa. Hänen mukaansa palvelutarvearviointia varten tarvitaan jatkossa lisää henkilöstöä, myös uusia palvelumuotoja kehitetään koko ajan. (Laine 2015.)

5.2 Porin seudun kuntakokeilu

Porin kaupungin hallinnoima hallitusohjelmaan sisältyvä kuntakokeilu -projekti toteutetaan 1.9.2012 – 1.12.2015. ”Vaikka aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteet ovat työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla, on viimesijainen vastuu työttömien toimeentulosta kunnalla. Kokeilu ei muuta valtion ja kuntien välistä perustyönjakoa työllistymistä edistävien palvelujen järjestämisessä. Valtio vastaa kokeilun aikana julkisten työvoimapalvelujen rahoituksesta ja kunta sen järjestämistä vastuulle kuuluvien palvelujen rahoituksesta. Kokeilun toteutukseen on varattu kunnille valtion talousarviossa erillistä kokeilumäärärahaa. Kokeilun tulosten pohjalta tehdään päätökset kuntien ja valtion välisestä työnjaosta työllisyyden edistämisessä. Kuntakokeilulla pyritään kehittämään erityisesti kuntien ja TE-toimistojen yhteistyötä ja aikaisempaa paremmin integroimaan TE-toimistojen ja kuntien pitkäaikaistyöttömille tarjoamat työllistymistä edistävät palvelut. Kokeilulla ei haeta nopeita, vaan kestäviä ratkaisuja. Kokeilun tuloksellisuutta ei mitata yksinomaan sillä, kuinka monta henkilöä kokeilun toimesta on saatu pois työmarkkinatuen maksulistalta. Palveluiden tulisi olla sellaisia, että ne aidosti vastaavat asiakkaiden palvelutarpeisiin ja parantavat heidän työllistymisedellytyksiään”. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2015.)

Porin Seudun kokeiluhankkeen keskeinen tavoite on lisätä pitkäaikaistyöttömien mahdollisuutta hankkia ammatillista koulutusta hyödyntäen vaihtoehtoisia kouluttautumismahdollisuuksia. Erityisesti tavoitteena on lisätä työpaikalla tapahtuvaa koulutusta tarjoamalla kuntien ja välityömarkkinatoimijoiden tehtävissä tuettua oppisopimusta ja TOPPIS koulutusmallia, jossa kokeilun aikana etsitään palkkatuelle sijoitetuille pitkäaikaistyöttömille jatkotyöllistymismahdollisuuksia ja tuetaan työnhakua tarjoamalla heille palkkatukijakson aikana työvalmentajapalveluja. Porissa asiakkaat voivat halutessaan suorittaa palkkatuetun työsuhteen ohessa ympäristörakentajan, kiinteistönhoidon ja lähihoitajan ammatilliset perustutkinnot, tavoitteenaan vakituinen työllistyminen työmarkkinoille. Kaupungin työllistämispalvelua kehitetään ”aikuisten työpaikana”, jossa yksilö- ja työvalmennuksen keinoin voidaan ohjata pitkäaikaistyöttömien siirtymistä ammatilliseen koulutukseen tai avoimille työmarkkinoille. (Porin kaupungin www-sivut 2015.)

Kokeiluhankkeen valmisteluryhmässä ovat olleet mukana olleet TE-toimiston, kuntien, Kelan ja välityömarkkinoiden alueellisesta koordinoinnista vastaavan Välkky-projektin edustajat. Seurantaryhmässä on ollut laajempi edustus mm. Porin kaupungin hallintokunnista ja koulutusorganisaatioista. Työvoiman palvelukeskuksen, Kelan ja kuntien hallintokuntien osalta on erikseen sovittu kuntakokeiluun liittyvästä yhteistyöstä ja rooleista. Koulutusorganisaatioiden roolina on vastata koulutusneuvonnasta ja –tarjonnasta. Satakunnan Yrittäjät ry:n, Satakunnan kauppakamarin ja paikallisten yrittäjäjärjestöjen kohdalla korostuu yhteistyöhön ja tiedotukseen liittyvät asiat. Yritysten kanssa toteutetaan yhteistyössä valmennukseen, koulutukseen, työllistymiseen, edelleen sijoitukseen ja työpankkiin liittyviä toimenpiteitä. Työllistävien järjestöjen ja säätiöiden kanssa toteutetaan kokeiluja, valmennuksia, palkkatukityötä, koulutusta, tukihenkilö- ja työpankkitoimenpiteitä. Kehittämiskumppaneista ovat sitoutuneet yhteistyöhön mm. Länsi-Suomen Diakonialaitoksen säätiö, Porin Kiinteistönomistajain Keskusjärjestö ry, Pormestarinluodon Asukasyhdistys ry, Satakunnan Monikulttuuriyhdistys ry ja SPR Kontti Pori. (Porin kaupungin www-sivut 2015.)

Käytännössä Kelan kunnille toimittamat työmarkkinatuen maksulistat, ns. sakkolistat ohjaavat kuntien pitkäaikaistyöttömien aktivointia. Mitä enemmän työttömiä on aktiivitoimissa, sitä vähemmän kunnalle aiheutuu kustannuksia. Asiakkaat ohjautuvat kuntakokeiluun pääasiassa TE-toimiston, sosiaalitoimen ja työvoiman palvelukeskuksen kautta. Kuntakokeilun palveluohjaaja ohjaa asiakkaan kuntouttavaan työtoimintaan, moniammatilliseen palveluun (TYP), kaupungin työllisyyskeskukseen, kuntakokeilun terveydenhoitajalle tai koulutussuunnittelijalle. Tällä hetkellä Porin TE-toimistossa kartoitetaan vuoden 2016 alussa käytäntöön tulevan TYP –lain piiriin kuuluvien asiakkaiden määrää, jotta kokeilun päättyessä osattaisiin palvelut resursoida oikein. Lisäksi Kuntakokeilu ja TE -toimisto kutsuvat Kelan maksulistoilla olevia yli 300 ja yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneita työttömiä työnhakijoita yhteisiin infotilaisuuksiin. Jokainen osallistuja veloitetaan saapumaan aikavarauksella aktivointisuunnitelman laatimiseen Kuntakokeilun palveluohjaajan kanssa. Saapumatta jäämisestä informoidaan TE-toimiston virkailijaa, joka kutsuu asiakkaan uudelleen. Jos asiakas ei vielä saavu sovituille tapaamiselle, hänen työttömyysturvansa saatetaan katkaista määrääjäksi. Toistuva palvelusta kieltäytyminen saattaa aiheuttaa työttömyysturvan menetyksen kunnes asiakkaan työssäoloehto täyttyy.

5.3 SPR Kontti tavaratalo

Kontti on kierrätystavaratalo, jossa myydään lahjoituksena saatua tavaraa. Tulos käytetään Punaisen Ristin avustuskohteisiin. Kontin tuloksesta jaetaan 50 % Punaisen Ristin piirien paikalliseen ohjelmatyöhön, 25 % Punaisen Ristin katastrofirahastoon sekä 25 % Kontti-ketjun kehitystyöhön. Kontti työllistää pitkään, vähintään 500 päivää työttömänä olleita henkilöitä, lisäksi Konteissa voi työskennellä työkokeiluissa ja kuntouttavassa työtoiminnassa. Kontissa on myös mahdollista opiskella tutkintoja tai niiden osia, esimerkiksi myynnin ammattitutkinto, laitoshuoltaja tai merkonomi. (Kontti www-sivut 2015.)

Kontin työllistämispalvelut on jaettu kolmeen eri kokonaisuuteen: Työelämä tutuksi, Suunnitelmat todeksi ja Kohti uusia haasteita. Osaamisen kehittyessä työntekijät voivat edetä Kontissa uusiin tehtäviin ja palvelukokonaisuuksiin. Työelämä tutuksi -palvelu on suunnattu ensisijaisesti henkilöille, jotka ovat työkokeilussa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Tavoitteena on, että työllistämisyksikön päätyttyä työntekijä on toimintakykyinen ja hän tuntee työelämän pelisäännöt. Lisäksi työelämävalmiudet ovat parantuneet ja jakso on kartuttanut työkokemusta. Suunnitelmat todeksi -palvelu on suunnattu henkilöille, joilla on oikeus korkeimpaan palkkatukeen sekä alle 25-vuotiaille työttömille nuorille. Palvelua voidaan tarjota myös henkilöille, jotka ovat työkokeilussa. Tavoitteena on, että jaksosta päätyttyä työntekijän työelämävalmiudet ovat oleellisesti parantuneet. Työntekijän osaaminen on lähellä avoimien työmarkkinoiden vaatimuksia ja hänelle on kertynyt jatkotyöllistymisen kannalta merkittävää työkokemusta. Lisäksi työntekijän itsetuntemus on parantunut. Kohti uusia haasteita -palvelu on suunnattu henkilöille, joilla on oikeus korkeimpaan palkkatukeen. Palveluun voivat osallistua myös henkilöt, jotka ovat työkokeilussa. Jaksosta päätyttyä työntekijän valmiudet vastaavat nykypäivän työmarkkinoiden vaatimuksia. Työntekijälle on kertynyt jatkotyöllistymisen kannalta merkittävää työkokemusta ja hän siirtyy suoraan avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen. (Kontti www-sivut 2015.)

Työelämä tutuksi -palvelussa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan henkilön työtehtäviä ovat mm. lahjoitustavaran alkulajittelu, tekstiilitarkastus ja -huolto sekä muut avustavat työtehtävät. Työntekijää pyritään tukemaan perehdyttämällä hänet hyvin ja kannustamalla häntä tehtävien hoidossa ja työyhteisöön sopeutumisessa. Lisäksi hän

voi suorittaa kaikille yhteiset ensiapu-, asiakaspalvelu- ja turvallisuuskoulutukset. Työntekijän nykyinen elämäntilanne kartoitetaan ja hän saa tukea tulevaisuuden suunnitteluun sekä ohjauksen muiden mahdollisten palveluiden piiriin yhteistyössä työvoimavirkailijan kanssa. (Kontti www-sivut 2015.)

Porin SPR Kontti on yksi Porin seudun Kuntakokeilu –projektin yhteistyökumppaneista. Projektityöntekijä Lisbeth Lanteen mukaan Porin SPR Kontti –tavaratalossa oli tämän vuoden maaliskuussa käytetty palkkatuella työllistämiseen 45 000 euroa vuosibudjetin ollessa 60 000 euroa. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli viisi henkilöä. Yksi henkilö oli aloittamassa laitoshuoltajan ja kaksi henkilöä kotipalvelualan oppisopimuskoulutuksen. Kontin kustantamaa myynnin ammattitutkintoa suoritti 11 opiskelijaa. Tutkinnon suorittajat saavat opiskella työajalla. Syksyllä 2015 alkaa lisäksi uusi myynnin ammattitutkinnon ryhmä 5-6 henkilölle. Osittain huonon työllisyysmäärärahatilanteen vuoksi ei tällä hetkellä yritysisiin ole edelleen sijoitettuna yhtään henkilöä. (Lanne sähköposti 29.4.2015) Vuonna 2014 kuntouttavan työtoiminnan aloitti 15 henkilöä, heistä neljä keskeytti. Palkkatuettuun työsuhteeseen kuntouttava työtoiminta johti neljällä henkilöllä, heistä kolme suoritti työsuhteen ohella myynnin ammattitutkinnon. Yksi työllistyi määräaikaisesti avoimille työmarkkinoille. Loput kuusi jatkoivat kuntouttavassa työtoiminnassa. (Gressman 2015.)

5.4 Haastattelut SPR Porin Kontti -tavaratalossa

Kaikki kuntouttavaan työtoimintaan SPR:n Kontti tavaratalossa osallistuneet sovittiin haastateltaviksi 7. ja 8.4.2015. Viidestä haastateltavasta neljä oli miehiä. Sovittuihin haastatteluihin jäi saapumatta kaksi henkilöä. Teemahaastattelun (Liite 1) aluksi kysyttiin haastateltavien taustatietoja kuten ikää ja sukupuolta, mutta yksityisyyden suojan vuoksi tietoja ei käytetä tässä yhteydessä. Toiminta-ajat olivat kaikilla kolmella haastatellulla eri pituisia. Erään haastatellun toiminta oli alkanut lokakuussa 2014 ja tarkoitus oli jatkaa vielä yhdellä jaksolla kesäkuuhun 2015. Kuntouttavan työtoiminnan jakso olisi siten yhdeksän kuukautta, minkä jälkeen hänen pitäisi aloittaa palkkatukityössä viimeistään syksyllä 2015. Myös toisen haastatellun kuntouttavan työtoiminnan jakso oli päättymässä, tosin hän oli osallistunut kuntouttavaan työtoimintaan eri kohteissa vuodesta 2012. Hänelle oli suunniteltu kuntouttavan työtoiminnan jatkoa

syksyllä 2015 tavoitteena myös palkkatukityö. Kolmannella haastatellulla oli meneillään ensimmäinen kolmen kuukauden jakso Kontissa, mutta hänellä oli takana yhdeksän kuukautta työtoimintaa muissa kohteissa. Hänen jatkosuunnitelmansa tarkistettiin jakson päättyessä. Työtehtävät ovat Kontissa aloittavilla aina samat: Lahjoitustavaran alkulajittelu, tekstiilitarkastus ja –huolto sekä muut avustavat työtehtävät. Näistä tehtävistä haastateltavat olivat siirtyneet eri osastoille hinnoittelu-, esillepano-, ja asiakaspalvelutehtäviin eri osastoille.

Toisena teemana haastattelussa oli kokemukset työtoiminnasta. Haastatellut saivat kertoa mitä hyvää tai huonoa toiminnassa heidän kannaltaan oli. Myös kehittämisideoita annettiin. Kaikki haastatellut pitivät Kontti tavaratalon työilmapiiristä, joskin kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia voisi heidän mukaansa huomioida johdon puolelta enemmän. Esimerkiksi jouluruokailuun ei kutsuttu lainkaan kuntouttavassa työtoiminnassa olevia, vaikka heitä lukumääräisesti ei montaa ollutkaan. Toisaalta taas koettiin, että verrattuna muihin paikkoihin Kontissa sai halutessaan enemmän ohjausta jatkoa ajatellen, eikä esim. sairastelun syistä ollut erimielisyyksiä. Myös päivärytmin vakiintumisen sekä jaksamisen kohentuminen koettiin hyväksi. Kehittämisideoina mainittiin mm. kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien jatkosijoittumisen parantaminen Konttiin. ”Kutyläiset” koettiin viimesijaisiksi työllistettäviksi palkkatuella. Alkulajittelun koettiin olevan yksitoikkoista, mutta työtoiminta oli mielenkiintoisempaa kun pääsi osastoille. Lähiesimiesten kannustavuuteen toivottiin myös parannusta.

Kolmannessa teemassa käsiteltiin haastateltavien kokemuksia mm. sosiaalisten kontaktien ja vuorovaikutuksen luomisessa työyhteisössä sekä omaa jaksamista ja hyvinvointia. Lisäksi haastateltavat arvioivat oman osaamisensa tunnistamista ja työhön ohjausta sekä työn sopivuutta ja määrää. Kaikki haastateltavat pitivät Kontin työilmapiiristä ja sosiaalisten kontaktien luominen tuntui olevan tärkeää pitkään jatkuneen työtömyyden jälkeen. Oman hyvinvoinnin koettiin parantuneen, mikä kannusti jatkamaan työtoimintaa ja lisäämään työtoimintapäivien määrää. Työtoimintaan osallistuneiden osaaminen oli huomioitu ja tehtävät oli jaettu realistisesti osaamisen ja jaksamisen mukaan. Työtoimintapäivistä ja –tunneista sovittiin yhdessä tarpeen mukaan, joten työn määrä koettiin sopivaksi. Työtoimintajakson aikana haastateltavat oppivat uusien, käytännön työtehtävien lisäksi myös vastuuta, jota olisi haluttu ottaa enemmänkin.

Hyötyä työtoiminnasta koettiin saadun sosiaalisista kontakteista, varsinkin jos henkilöllä oli aikaisempi pitkä työttömyysjakso tai yksinäinen työ. ”Ihmisten ilmoille” pääseminen lisäsi varmuutta sosiaalisessa kanssakäymisessä. Kysymykseen ”tulisitko uudelleen työtoimintaan tai suosittelisitko sitä jollekin tuttavallesi” kaikki haastatellut vastasivat myöntävästi, mutta vain Kontin osalta. Aikaisemmissa työtoimintapaikoissa ei haastateltavien mukaan ollut kunnollista opastusta työtehtäviin, lisäksi työtoimintaan osallistuvia ei heidän mukaansa arvostettu.

Haastateltavat toivat viimeiseksi esiin haluamiaan asioita kuntouttavasta työtoiminnasta. Vaikka kuntouttava työtoiminta koettiin pääsääntöisesti hyvänä keinona työmarkkinoille palaaville, koettiin, että pitkään työttömänä olevat syrjäytyvät joutuesaan odottelemaan sopivaa työtoimintapaikkaa. Työtoimintapaikoissa pitäisi lisäksi heidän mielestään olla mielekästä tekemistä, ettei tarvitsisi ”potkiskella kiviä”. Lisäksi jos työtoimintaan tulee tauko, joutuu työttömyysturvaa hakeva odottamaan korvauksiin kohtuuttoman kauan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Porin Seudun kuntakokeilussa aktivointisuunnitelman tehneiden, SPR Kontti tavarataloon kuntouttavaan työtoimintaan ohjattujen Porilaisten pitkäaikaistyöttömien jatkosijoittuminen. Keskeisiä kysymyksiä olivat minne aktiivitoimenpiteisiin ohjattu henkilö ohjautuu palvelun jälkeen; sijoitutaanko avoimille työmarkkinoille ja mihin muihin mahdollisiin palveluihin osallistujat ohjautuivat? Vai palattiinko kenties passiivisiksi työnhakijoiksi?

Valtiontalouden tarkastuslaitoksen raportin mukaan aktivointisuunnitelman laadintaan osallistuneiden odotukset tulevaisuudestaan olivat selkeämmät ja usko työllistymiseen oli suurempi kuin muilla tutkimuksessa mukana olleilla työttömillä. Odotukset tulevaisuuden suhteen kuitenkin heikentyivät, mikäli aktivointisuunnitelma ei johtanutkaan henkilön työllistymiseen avoimille työmarkkinoille. (Valtiontalouden tarkastus-

laitoksen www-sivut 2015.) Porissa aktivointisuunnitelman laatimisessa kuntouttavasta työtoiminnasta sovittu jakso aloitetaan heti kun sopiva paikka löytyy. Henkilö kutsutaan ensin kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan haastatteluun sosiaalitoimeen. Ohjaaja on yhteydessä työtoimintaa järjestävään paikkaan ja sopii aloittamisesta. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajia on Porissa tällä hetkellä neljä, mutta asiakasmäärän noustua heidän on vaikeaa löytää asiakkaiden toiveiden mukaisia paikkoja. Sopivaa paikkaa voi joutua odottamaan tällä hetkellä useita kuukausia, koska toisiin kohteisiin on jopa jonoa.

Kontti tavaratalo on suosituimpia työtoimintapaikkoja Porissa. Sinne haluttaisiin kuntouttavan työtoiminnan lisäksi yhä uudelleen myös palkkatukityöhön. Kontissa on kuitenkin vuonna 2014 päätetty, ettei kerran palkkatuella työllistettyä toistuvasti pitkäaikaistyötöntä palkata uudelleen palkkatuella. Tarkoituksena on, ettei samoja henkilöitä kierrätetä palveluissa, ja että kaupunki järjestää heille vastuunsa mukaisesti sopivan palkkatukipaikan. Kontissa vuonna 2014 kuntouttavan työtoiminnan aloittaneista 15 henkilöstä yksi sijoittui avoimille työmarkkinoille ja neljä jatkoi Kontissa palkkatuessa työsuhteessa. Maaliskuussa 2015 haastatelluista kolmesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneesta yhdelle oli jo luvassa palkkatukipaikka Kontissa. Voidaankin olettaa, että Kontissa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet pitkäaikaistyöttömät työllistyivät paremmin verrattuna pääkaupunkiseudun pitkäaikaistyöttömiin. Valtiontalouden tarkastusviraston pääkaupunkiseudulla vuonna 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan noin 5 % työllistyi avoimille työmarkkinoille tai siirtyi ammatilliseen koulutukseen. (Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut 2015.) Kontissa kuitenkin kolmasosa kuntouttavassa työtoiminnassa olevista sijoittui työhön joko palkkatuella tai avoimille työmarkkinoille. Palkkatuella Konttiin työllistetyistä neljästä henkilöstä suoritti myynnin ammattitutkinnon peräti kolme henkilöä.

Kontissa työtoimintaan osallistuneet ohjataan muihin palveluihin myös työtoiminnan aikana. Työtoimintapäivien viikoittaista määrää ja päivittäistä kestoja voidaan muuttaa osallistujan työkuoron mukaan. Vaikka työtoimintapäiviä olisikin vain yksi viikossa ja sekin neljän tunnin mittainen, saattaa osallistujan olla vaikeaa sitoutua toimintaan. Kontissa vuonna 2014 kuntouttavassa työtoiminnassa 15 aloittaneesta neljän työtoimintajakso keskeytettiin. Syyt keskeytyksiin ovat olleet samat kuin valtakunnallisesti

muuallakin, mm. liiallinen päihteiden käyttö, poissaolot ja terveydelliset syyt. Osallistujat ohjattiin joko sosiaalitoimeen, terveydenhuollon palveluihin tai työ- ja elinkeinotoimistoon. Palvelusta kieltäytyminen tai keskeyttäminen saattaa aiheuttaa työtömyysturvan katkeamisen määrääjäksi, minkä vuoksi työtoiminnan keskeyttäneellä on mahdollisuus selvittää keskeytymisestä johtuvat, esimerkiksi terveydelliset syyt. Keskeytyksen jälkeen työnhakijoiksi päätyvät usein monialaista ammatillista palvelua tarvitsevat, eli Työvoiman palvelukeskuksen asiakkaat. Porissa Työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi päätyvät myös tuetun työllistymisen palvelulinjan asiakkaat.

Nykyilainsäädännön mukaa kuntouttava työtoiminta voi kestää enintään 230 päivää 12 kuukauden aikana. Lisäksi kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneelle pitää järjestää lakisääteinen vähintään 30 päivän tauko 12 kuukauden välein. Tauko kirjataan aktiivisuussuunnitelmaan. Koska laki ei määritä kuntouttavan työtoiminnan kokonaiskestoa, voi Kontissa kuntouttavassa työtoiminnassa jatkaa halutessaan taukojen jälkeenkin. Haastatelluista yhdellä oli takana pitkä jakso ja hänen on tarkoitus jatkaa työtoimintaa tauon jälkeen toisessa paikassa, tavoitteenaan palkkatuella työllistyminen. Muilla haastatelluilla kuntouttava työtoiminta jatkui Kontissa suoraan edellisen jakson jälkeen. Kontissa voi halutessaan osallistua työtoimintaan jopa kaksi vuotta ennen mahdollista palkkatuettua jaksoa. Palkkatukijakson jälkeen työtoimintaan osallistujan valmiudet avoimille työmarkkinoille pitäisi olla kunnossa, eikä häntä enää työllistetä Konttiin palkkatuella. Kontti on kuitenkin vuosien varrella palkannut muutaman palkkatuella työllistetyn työntekijän määräaikaiseen työsuhteeseen tukijakson päätyttyä, osalla työsuhte jatkuu edelleen.(Gressman 2015.)

Haastatellut kokivat Kontin sopivaksi kuntouttavan työtoiminnan paikaksi juuri jatkosijoitusmahdollisuuksien takia. Haastateltavien osaaminen ja työkuunto oli huomioitu työtehtävissä ja toiminta-ajoissa, minkä johdosta yksilöllisten jatkosuunnitelmien laatiminen oli onnistunut hyvin. Kouluttautumismahdollisuudet työtoiminnan aikana sekä Kontissa (esim. myynnin ammattitutkinto, oppisopimus ja hygieniapassi) että Porin seudun kuntakokeilun kautta lisäävät ammatillisia valmiuksia ja siten työllistymismahdollisuuksia. Vaikka haastateltuja oli lopuksi vain kolme, tukivat haastattelujen tulokset osittain aikaisempia tutkimuksia ja raportteja sekä omia kokemuksiani. ”Työllisyyspoliittisten tavoitteiden mukaisia siirtymiä toteutuu sosiaalipoliittisia siirtymiä

vähemmän kuntouttavan työtoiminnan jälkeen. Pääkaupunkiseudulla yleisimpiä jatkaja kuntouttavan työtoiminnan jälkeen ovat paluu takaisin työttömäksi työnhakijaksi, uusi kuntouttavan työtoiminnan jakso sekä hoito, kuntoutus tai vastaava palvelu.” (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2015.) Edellä mainittuun tutkimukseen verrattuna Kontissa kuntouttavassa työtoiminnassa olleet näyttäisivät sijoittuvan paremmin.

Tutkimus vahvisti omaa näkemystäni aktivointisuunnitelman sisällön tärkeydestä silloin kun siihen liittyy kuntouttavaa työtoimintaa. Sekä aktivoinnin että kuntouttavan työtoiminnan vaikuttavuudesta on saatavilla runsaasti tietoa sekä kirjallisuudesta että viranomaisten julkaisuista ja raporteista. Koska osalla kuntouttavan työtoiminnan jaksoja on useita, saattaa lopullinen kesto olla hyvinkin pitkä. ”Kuntakokeilulla pyritään kehittämään erityisesti kuntien ja TE-toimistojen yhteistyötä ja aikaisempaa paremmin integroimaan TE-toimistojen ja kuntien pitkäaikaistyöttömille tarjoamat työllistymistä edistävät palvelut. Kokeilulla ei haeta nopeita, vaan kestäviä ratkaisuja. Kokeilun tuloksellisuutta ei mitata yksinomaan sillä, kuinka monta henkilöä kokeilun toimesta on saatu pois työmarkkinatuen maksulistalta. Palveluiden tulisi olla sellaisia, että ne aidosti vastaavat asiakkaiden palvelutarpeisiin ja parantavat heidän työllistymisedellytyksiään.” (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2015.)

Porissa haasteena on kuntouttavien työtoimintajaksojen pituuden ja pitkäaikaistyöttömien määrän jatkuvasti lisääntyessä löytää uusia kuntouttavan työtoiminnan paikkoja. Toivottavaa on, että uudet paikat ovat yhtä suosittuja ja hyvin organisoituja kuin Kontti tavaratalo. Jatkotutkimusta voisikin tehdä parin vuoden kuluttua vertaamalla vuonna 2014 aloittaneiden Green Care- toiminnan ja Lyttylän Kartanon kuntouttavaa työtoimintaa Kontin toimintaan. Molemmissa on esimerkiksi mahdollisuus ammatilliseen kouluttautumiseen, joten ne olisivat vertailukelpoisia keskenään. Kuntouttavassa työtoiminnassa ja muissa aktivointitoimenpiteissä olleiden kokemukset ovat aikaisempienkin tutkimusten mukaan merkittävä apu työtoiminnan kehittämistyössä. Palautejärjestelmän kehittäminen Porin seudun Kuntakokeilussa aloitettiin samaan aikaan kun aloitin opinnäytetyöni suunnittelua. Sähköisen palautejärjestelmän rinnalle olisi hyvä saada joko haastattelujen avulla tai palautelomakkein kerättyä tietoa. Uusien toimintapaikkojen toimintamuotoja kehitetään koko ajan, olisi sääli jos kaikkea olemassa olevaa osaamista toiminnan organisoinnissa ei hyödynnetä suunnitteluvaiheessa.

”Työ- ja elinkeinoministeriön tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien työllisyyden ja työllistyvyyden edistäminen, kun taas sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena on kokonaisvaltaisempi osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen. Voidaan sanoa, että pitkäaikaistyöttömien palvelutarpeet sijoittuvat aktiivisen työvoimapolitiikan alarajan ja aktiivisen sosiaalipolitiikan ylärajan väliselle alueelle. Pitkäaikaistyöttömien työllisyyden ja hyvinvoinnin edistäminen on sektorirajat ylittävä kysymys. Yhteistyö on lisääntynyt uudistusten myötä erityisesti paikallisella tasolla”. (Valtiontalouden tarkistuviraston www-sivut 2015.) Yhteistyö Porin kaupungin kuntakokeilun ja TE-toimiston sekä sosiaalitoimen kesken onkin tiivistynyt vuoden 2015 aikana. Osittain syynä on kasvanut pitkäaikaistyöttömien määrä, osittain yhteisten ja tehokkaampien toimintatapojen suunnittelun tarve. Yhteistyö tulee ennestään tiivistymään uuden TYP-lain myötä. Valitettavasti resurssien ja vastuiden jakoon liittyvät selvitykset vievät tällä hetkellä aikaa palveluiden ja niiden prosessoinnin kehittämiseltä. Ala-Kauhaluoman ym. (2004, 207.) tutkimuksen mukaan aktivointisuunnitteluun osallistuminen vastaa asiakkaan palvelun tarpeeseen sekä asiakkaan että työntekijöiden mielestä. Aktivointisuunnitelma on toimenpide, joka helpottaa pitkään työttömänä olleiden osallistumista aktivoiviin toimenpiteisiin. Lisäksi aktivointisuunnitelman laatiminen on toimenpide joka edistää viranomaisten yhteistyötä ja terävöittää palvelujärjestelmän toimivuutta. (Ala-Kauhaluoma ym. 2004, 209.) Tämä tutkimus tukee asiakaslähtöisten aktivointisuunnitelmien ja kuntotuttavan työtoiminnan suunnittelua paikallistasolla. Koska Kuntakokeilu päättyy kuluvan vuoden lopussa, olisi suotavaa että hyväksi havaitut toimintatavat olisivat otettavissa käytäntöön heti ensi vuoden alusta kaikissa organisaatioissa.

Sekä aikaisempien tutkimusten että Porin Kontissa tehtyjen haastattelujen perusteella voitaisi kuntouttavaa työtoimintaa aktivointikeinona kehittää paikallisesti. Esimerkiksi työtoiminnan toteuttamisen ohjekirja kuntouttavaa työtoimintaa järjestävälle taholle sekä työtoiminnan systemaattinen seurantajärjestelmä voisivat auttaa kehittämistyössä. Tärkeää on, että työtoimintaan osallistuneiden palautteet saatettaisiin kaikkien aktivointisuunnitelman osapuolten tietoon. On toki hyvä, että tarjolla on erilaisia toimintapaikkoja, mutta parempi olisi että toiminta niissä saataisiin vastaamaan asiakkaan tarpeita. Osallistuessaan työtoimintaan asiakkaamme haluavat työtehtäviä, eivät

”potkiskella kiviä”. Haastateltujen kehittämistoiveet huomioimalla aktivointisuunnitelmista on mahdollista saada aidosti aktiivisia ja kuntouttavasta työtoiminnasta paremmin avoimille työmarkkinoille johtavia.

LÄHTEET

- Ala-Kauhaluoma, M. 2005. Keppiä ja Porkkanaa. Voidaanko työttömien aktivoimilla vaikuttaa työllistymiseen ja hyvinvointiin? Helsinki: Stakes.
- Ala-Kauhaluoma, M. 2007. Toimeenpanon ratkaisuja ja arvioinnin haasteita. Tutkimus uusista työllistymisen tukemisen tavoista. Väitöskirja. Helsinki: Kuntoutussäätiö.
- Ala-Kauhaluoma, M., Keskitalo, E., Lindqvist, T. & Parpo, A. 2004. Työttömien aktivointi, kuntouttava työtoiminta –lain sisältö ja vaikuttavuus. Saarijärvi: Stakes.
- Asplund, R., Koistinen, P. 2014. Onko työmarkkinoilla tilaa kaikille? Katsaus erityisryhmiin kohdistetun politiikan tuloksiin ja haasteisiin. Helsinki. Työ- ja elinkeinoministeriö. Julkaisu 22/2014.
- ELY-keskuksen www-sivut. 2015. Viitattu 15.5.2015. <https://www.ely-keskus.fi>
- Gressman, R. 2015. Myymälänhoitaja. SPR Porin Kontti –tavaratalo. Haastattelu 9.4.2015. Haastattelijana Hannele Seppä. Muistiinpanot haastattelijalla.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Kelan www-sivut. 2015. Viitattu 15.5.2015. <http://www.kela.fi>
- Kontti www-sivut. 2015. Viitattu 29.3.2015. <http://kontti.punainenristi.fi>
- Kotikuntalaki. 1994. L 11.3.1994/201. Viitattu 26.9.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940201>
- Kotiranta, T. 2008. Aktivoinnin paradoksit. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.10.2014. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18004/9789513932503>
- Laine, J. 2015. Porin seudun kuntakokeilu -hankkeen johtaja. Porin kaupungin työllisyyden hoidon päällikkö. Kuntien lisääntyneen vastuun näkökulma. Miten asiakaspölyn suunnitelmat saadaan alkuun ja polulta löytymään riittävästi ja oikeanlaisia palveluja. Luento Asiakaspöly 2 seminaarissa 23.4.2015.
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. 2012. L 28.12.2012/916. Viitattu 26.9.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120916>
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. 2001. L 2.3.2001/189. Viitattu 26.9.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>

Laki toimeentulotuesta. 1997. L 30.12.1997/1412. Viitattu 26.9.2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971412>

Laki työllistämistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. 2014. L 30.12.2014/1369. Viitattu 24.3.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141369>

Lanne, L. 2015. Projektityöntekijä SPR Porin Kontti –tavaratalo. Vastaanottaja: Hannele Seppä. Lähetetty 29.4.2015 klo 10.19. Viitattu 15.5.2015.

Liikanen, J. 2012. Aktiiviset työvoimapolitiittiset toimenpiteet. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro Gradu –tutkielma. Viitattu 20.2.2015. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41977/URN:NBN:fi:jyu-201308152157>

Porin kaupungin www-sivut. 2015. Viitattu 23.2.2015. <http://www.pori.fi>

Sihto, M. 2013. Työllisyys- ja aktivointipolitiikan tulevaisuuden näkymiä. Teoksessa V. Karjalainen & E. Keskitalo (toim.) Kaikki työurille! Työttömien aktivointipolitiikka Suomessa. Tampere: Juvenes Print – Sumen Yliopistopaino Oy, 190-204.

Sosiaalihuoltolaki. 1982. L 17.9.1982/710. Viitattu 26.9.2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. 2015. Viitattu 24.3.2015. <http://www.stm.fi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 26.9.2014. <http://www.thl.fi>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2015. Viitattu 13.5.2015. <http://www.stat.fi/>

Työaikalaki. 1996. L 9.8.1996/605. Viitattu 26.9.2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960605>

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut. 2014. Viitattu 26.9.2014. <https://www.tem.fi>

Työttömyysturvalaki. 2002. L 30.12.2002/1290. Viitattu 26.9.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>

Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen www-sivut. 2015. Viitattu 30.3.2015. <http://www.vatt.fi>

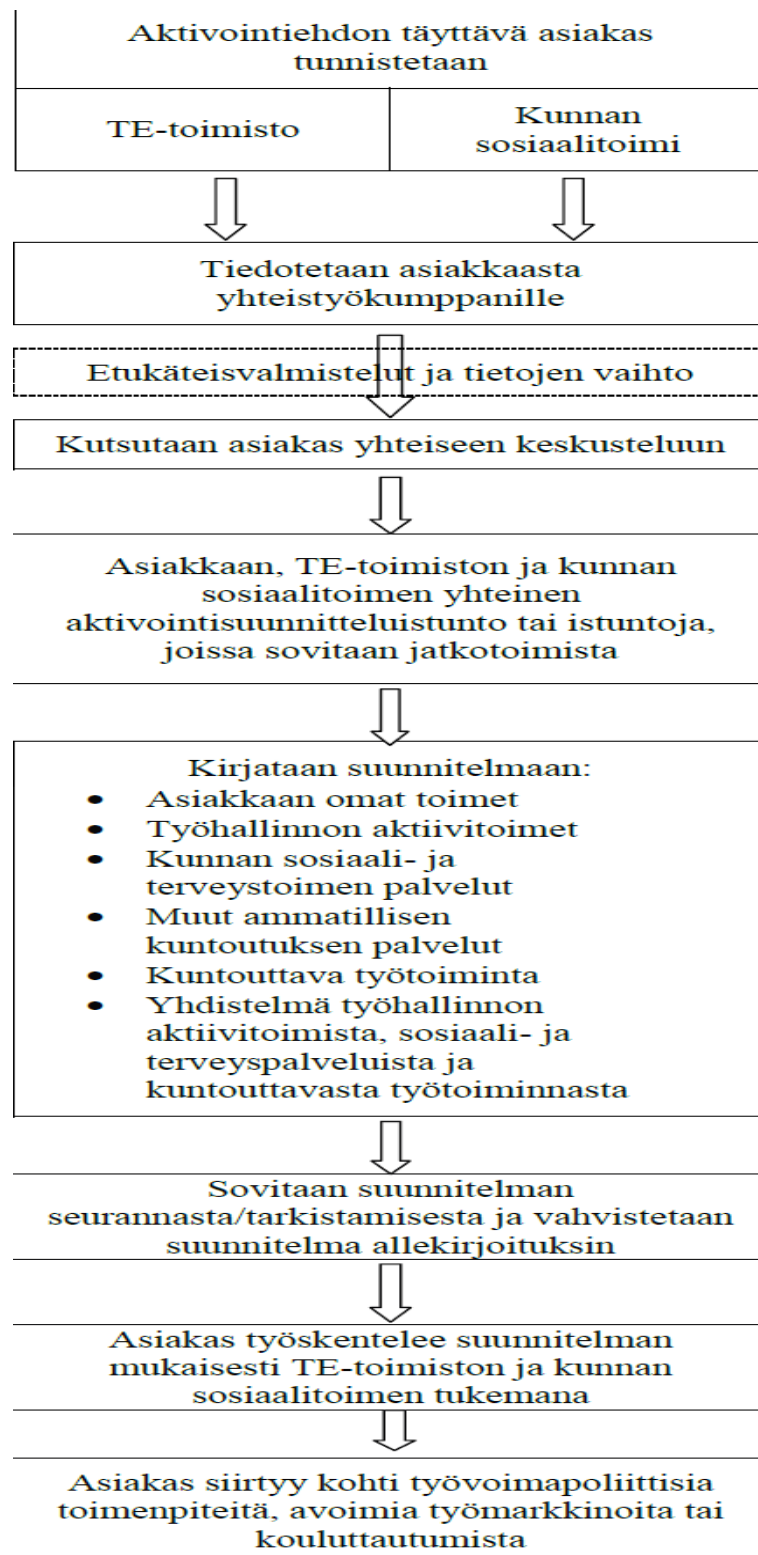
Valtiontalouden tarkastusviraston www-sivut. 2015. Viitattu 22.2.2015. <http://www.vtv.fi>

TEEMAHAASTATTELU
Hannele Seppä
Satakunnan Ammattikorkeakoulu 2015
Liiketalous, Huittinen

1. **Taustatiedot:**
  - ikä, sukupuoli
  - työtoimintapaikka
  - koska ja kuinka kauan osallistuit työtoimintaan
  - omat työtehtävät

2. **Kokemukset työtoiminnasta:**
  - mikä oli hyvää (vahvuudet, onnistumiset)
  - mikä oli huonoa (parantamisalueet, epäonnistumiset, vaikeudet)
  - millaisia kehittämissideoita

3. **Mitä merkityksiä sinulle oli työtoimintaan osallistumisesta esim. seuraavissa asioissa?**
  - sosiaaliset kontaktit ja vuorovaikutus, työilmapiiri
  - oma jaksamisen ja hyvinvointi
  - oman osaamisen tunnistamisen ja työn ohjaus
  - työn sopivuus ja määrä

4. **Mitä asioita itse opit työtoimintajakson aikana?**

5. **Mitä hyötyä sinulle on ollut oppimastasi ja kokemuksistasi työtoimintajakson jälkeen? Perustelut.**

6. **Tulisitko uudelleen työtoimintaan tai suosittelisitko sitä jollekin tuttavillesi/muulle henkilölle? Perustelut.**

7. **Missä olet nyt esim. työssä, työharjoittelussa, kurssilla, työttömänä? Entä millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on tästä eteenpäin?**

8. **Mitä muuta haluaisit tuoda esille?**

LIITE 2

Kuvio 2. Aktivointisuunnitelman perusprosessi (Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja 2015.)